

อาการทางคลินิก

สุนัขเป็นสัตว์เลี้ยงที่มักได้รับพิษจากคางคก อย่างไรก็ตามยังสามารถพบในสัตว์อื่นๆ ได้ เช่น แมว และสัตว์ที่เลี้ยงนอกบ้าน

อาการเริ่มต้นของสัตว์ที่ได้รับพิษจากคางคก คือ เยื่อชุ่มมีสีแดงน้ำตาล น้ำลายไหลอย่างมาก เทาหรือตะกอยบริเวณปากและส่งเสียงร้อง เจ้าของสัตว์ มักสังเกตเห็นมีฟองน้ำลายที่ปาก ต่อมาสัตว์จะเริ่มแสดงอาการทางประสาท เช่น อาการตากระตุก เดินไร้ทิศทางหรือเดินกระตุก บางครั้งพบสัตว์ อาเจียน หายใจเร็วและตื้นเต้น

รายที่มีอาการรุนแรงพบอาการชักและโคมา โดยแสดงอาการภายใน 30 นาทีถึง 1 ชั่วโมง

การวินิจฉัยใช้การสังเกตจากอาการและประวัติที่พบเห็นสัตว์สัมผัสกับคางคกหรือพบเห็นคางคกอาศัยในบริเวณนั้นๆ นอกจากนี้ควรวินิจฉัยเปรียบเทียบกับความเป็นพิษจากสารพิษอื่นๆ เช่น ยาฆ่าแมลง พิษจากพืชหรือสัตว์มีพิษอื่นๆ เป็นต้น

การรักษา

การปฐมพยาบาลเบื้องต้น คือ การล้างบริเวณช่องปากหรือผิวหนังที่สัมผัสกับคางคก หรือน้ำพิษจากคางคก โดยล้างด้วยน้ำสะอาด หรือน้ำประปาที่ไหลอย่างต่อเนื่อง วิธีนี้ไม่ควรทำเมื่อสัตว์หมดสติหรือมีอาการชัก และให้ล้างน้ำ โดยทิศทางการไหลของน้ำไม่ไหลเข้าจมูกหรือปาก จนอาจทำให้เกิดการสำลักน้ำ จากนั้นรีบพาไปพบสัตวแพทย์ทันที

การพยากรณ์โรค

สัตว์ส่วนมากมักหายจากอาการพิษเมื่อได้รับการชำระล้างน้ำพิษในช่วงแรกหลังได้รับพิษและได้รับการรักษาตามอาการอย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตามต้องเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด เช่น ในรายที่มีอาการปอดบวม หรือโรคหัวใจ..

แหล่งอ้างอิง

- www.healthcarethai.com
- www.petmd.com
- www.vcharkarn.com
- Peterson, ME and Roberts, BK. 2006 Toads. In Peterson, ME and Talcott, PA. Small animal toxicology.

กุดูฝน...ระวังสัตว์เลื้อยจากคางคก

เรียบเรียงโดย
รศ.สพ.ญ.ดร.ปาริยา อุดมกุศลศรี

เอกสารเผยแพร่ความรู้
ภาควิชาชีพสัตววิทยา
คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กูดูฝน...ระวังสัตว์เลื้อยจากคางคก

รศ.สพ.ญ.ดร.ปาริยา อุดมกุศลศรี

คางคกมีต่อมพิษอยู่บริเวณใต้ผิวหนังใกล้หู เป็นต่อมที่เก็บและขับสารพิษ ชาวบ้านมักเรียกสารพิษจากคางคกว่า **ยางคางคก** คางคกทุกชนิดมีพิษทั้งสิ้น คางคกชนิดที่พบในทุกภาคช่วงฤดูฝน คือ คางคกบ้าน (*Bufo melanostictus*) ลักษณะเด่นของคางคก คือ หนิงที่ขรุขระเป็นตะปุ่มตะป่ำทั่วทั้งตัวโดยเฉพาะบริเวณด้านหลัง

สารพิษจากคางคก

พิษของคางคกหลังจากออกมาจากต่อมที่อาจพบทั่วไปตามผิวหนัง แต่คางคกไม่มีอวัยวะที่ใช้ปล่อยพิษ ส่วนต่อมพิษที่สำคัญ คือ **ต่อมน้ำลายที่อยู่ด้านหลังหูทั้งสองข้าง** ต่อมนีมีรูปร่างคล้ายเพชรและสามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า ต่อมน้ำลายประกอบต่อม 2 ประเภท คือ ต่อม glandular gland จำนวนมากทำหน้าที่ผลิตและสะสมสิ่งคัดหลั่งที่มีลักษณะเหนียวและข้นเป็นครีม และต่อม mucous gland ที่สร้างสิ่งคัดหลั่งที่เหนียวน้อยกว่า

เมื่อสุนัขกัดหรือใช้ปากคาบคางคกทำให้ต่อมน้ำลายที่อยู่ด้านหลังของคางคกปล่อยน้ำพิษออกมา จากนั้นน้ำพิษจะถูกดูดซึมผ่านเยื่อชุ่มในช่องปากและถูกดูดซึมเข้าสู่กระแสโลหิตได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ น้ำพิษจะถูกดูดซึมผ่านทางเดินอาหารเมื่อกินคางคก หรือผ่านผิวหนังทางบาดแผลหรือเยื่อขาด เมื่อน้ำพิษเข้าสู่ระบบหมุนเวียนโลหิตมักก่อให้เกิดผลต่อหัวใจ ระบบเส้นเลือดส่วนปลายและระบบประสาท น้ำพิษหรือสิ่งคัดหลั่งเหล่านี้ประกอบสารหลายชนิด เช่น epinephrine, norepinephrine, serotonin, dopamine, ergosterol, bufotenine, bufagenins, bufotoxins และ indolealkylamines สารเหล่านี้มีผลต่อระบบสรีรวิทยาของร่างกาย

ต่อมน้ำลายคางคก (ที่มา: www.petmd.com)

ความเป็นพิษและปัจจัยเสี่ยง

ความเป็นพิษขึ้นกับขนาดของคางคกและปริมาณสารที่ได้รับ คางคกที่ตัวใหญ่จะมีต่อมน้ำลายใหญ่และสามารถสร้างน้ำพิษได้ปริมาณมาก อาการของการเกิดพิษที่รุนแรง มักพบในสัตว์ที่มีน้ำหนักตัวน้อยและได้รับพิษจากคางคกตัวใหญ่ สุนัขเป็นสัตว์ที่มักได้รับความเป็นพิษจากคางคกมากที่สุด โดยเฉพาะช่วงหน้าฝน ในช่วงใกล้ค่ำหรือใกล้สว่าง